

**REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA**

Ev. broj: PRS 04-02/20-01

Ur. br. 12-20-03

Zagreb, 24. srpnja 2020.

RODNA ANALIZA PARLAMENTARNIH IZBORA 2020.

Prema konačnim rezultatima izbora¹ koji su održani 5. srpnja 2020., u Hrvatski sabor **izabrano je 23% zastupnica (34 Ž) i 77% zastupnika (117 M)**. Takav omjer predstavlja **povećanje od 10%** u odnosu na rezultate prethodnih parlamentarnih izbora (2016.), kada je izabran rekordno nizak udio žena (13%). Premda takav rezultat predstavlja pozitivan pomak, jasno je da se i dalje nalazimo daleko do postizanja ravnopravnosti spolova u području političke participacije.

U Hrvatski sabor izabran je najveći postotak žena od 2000. godine, odnosno od prelaska iz polupredsjedničkog u sustav parlamentarne demokracije. Do ovih izbora najveći udio žena bio je izabran 2008. godine (21%). Ovime se Republika Hrvatska približila prosjeku Europske unije (29% žena)² i Europe (30% žena)³. Prema podacima Interparlamentarne unije⁴, Hrvatska s postotkom od 23% žena u nacionalnom parlamentu trenutno s Irskom i Češkom dijeli 19. mjesto u Europskoj uniji (27 zemalja članica) i 88. mjestu u svijetu (193 zemlje).

Za očekivati je da će do početka rada novog saziva Hrvatskog sabora broj zastupnica dodatno porasti nakon što dio izabranih zastupnika svoj mandat stavi u mirovanje, s obzirom da do toga redovito dolazi u razdoblju do prve konstituirajuće sjednice (nakon prošlih parlamentarnih izbora udio žena do konstituirajuće sjednice povećan je s 13% na 19%). Prve zamjene u tom smislu već su najavljene⁵. Takav trend u skladu je s općom zastupljenošću žena na upravljačkim pozicijama u društvu, na čijem vrhu dominiraju muškarci, dok su žene zastupljenije na niže rangiranim položajima (u ovom slučaju u ulogama zamjenica izabranih saborskih zastupnika).

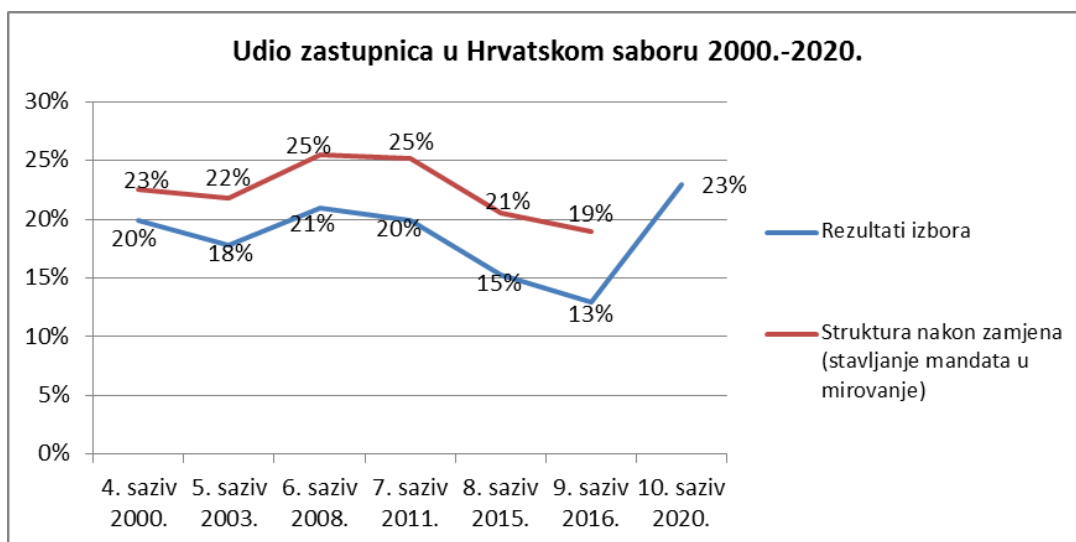
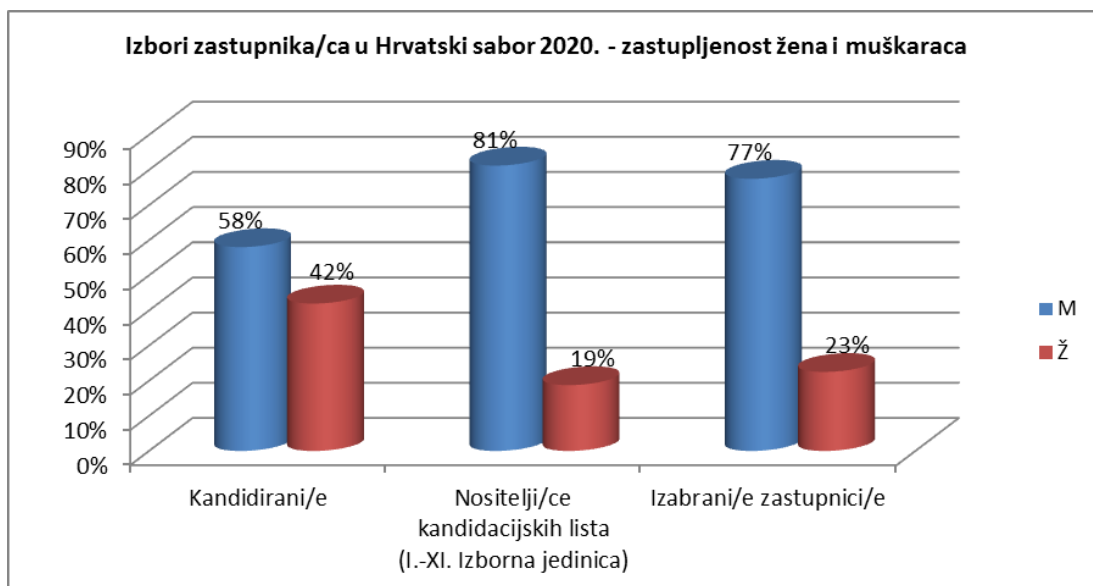
¹ Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske: <https://www.izbori.hr/site/izbori-referendumi/izbori-za-zastupnike-u-hrvatski-sabor/izbori-za-zastupnike-u-hrvatski-sabor-2272/aktualnostii/rezultati-2276/2276>

² Prema podacima Europskog parlamenta - „Women in parliaments“ (2020.): [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_ATA\(2020\)646189](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_ATA(2020)646189)

³ Prema podacima Interparlamentarne unije - „Global and regional averages of women in national parliaments“ (2020.): <https://data.ipu.org/women-averages>

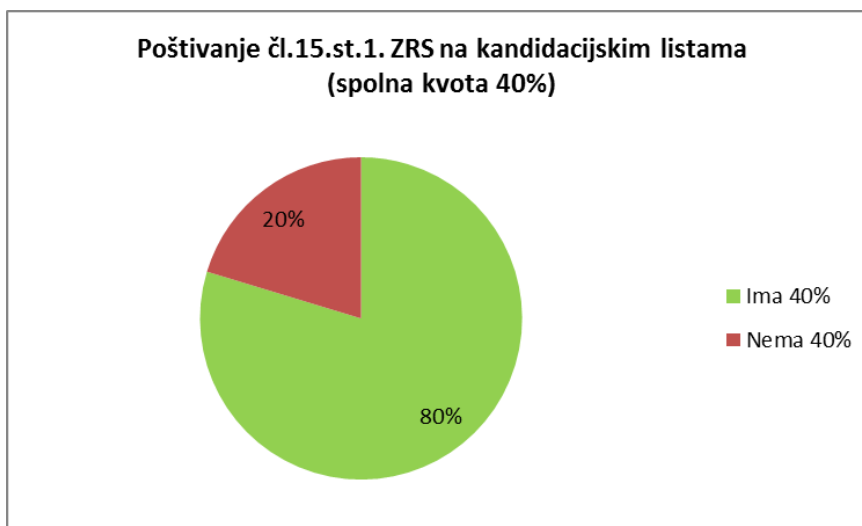
⁴ Prema podacima Interparlamentarne unije - „Monthly ranking of women in national parliaments“ (2020.): <https://data.ipu.org/women-ranking?month=6&year=2020>

⁵ <http://hr.n1info.com/Vijesti/a524117/Cacic-kaze-da-nece-u-Sabor-umjesto-njega-ide-Natalija-Martincevic.html>

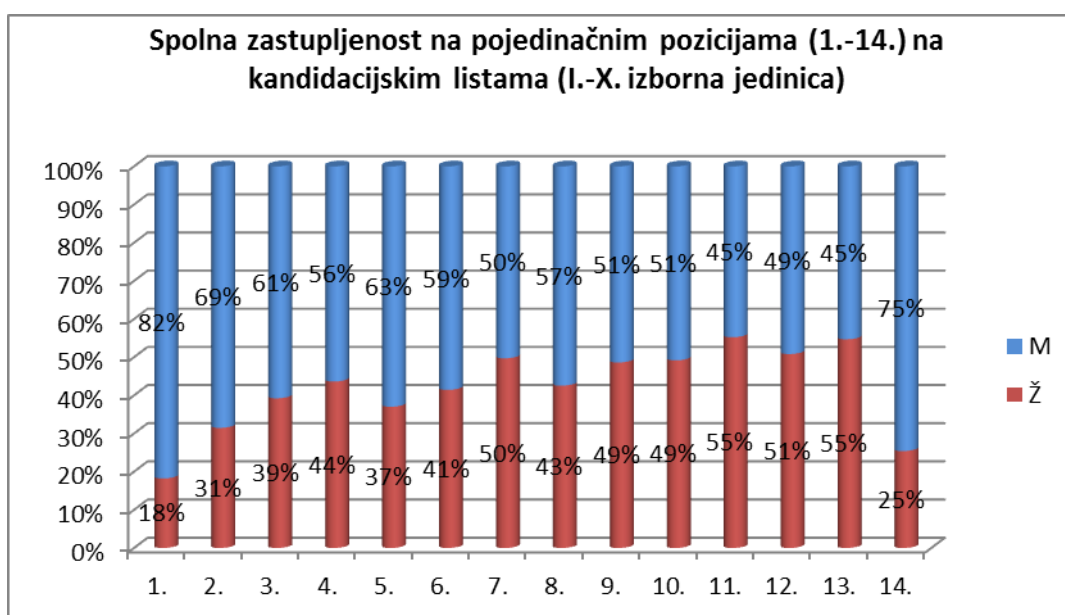

Kao i na prethodnim izborima, ponovo se znatan broj predlagatelja kandidacijskih lista nije pridržavao kvote propisane člankom 15. st. 1. Zakona o ravnopravnosti spolova od najmanje 40% zastupljenosti oba spola na listama - kvota nije poštivana na 20% lista (39/192), od čega se na dvije radilo o podzastupljenosti muškaraca, a na svim ostalima o podzastupljenosti žena. Premda je bilo za očekivati da bi na ovim izborima postotak takvih lista trebao biti manji nego na prethodnim izborima zbog nastupanja prekršajnih sankcija (na što je Pravobraniteljica političke stranke upozorila⁶ uoči izbora), njihov postotak identičan je onome na parlamentarnim izborima 2015. (kada kvota nije poštivana na također 20% lista, dok na izborima 2016. nije poštivana na 31% lista). Zakonom je propisano da se predlagatelji takvih lista moraju kazniti za prekršaj novčanom kaznom od 50.000,00 kuna. Pravobraniteljica očekuje da provedba prekršajnih postupaka protiv odgovornih predlagatelja bude znatno učinkovitija nego što je to bio slučaj nakon lokalnih izbora 2017.

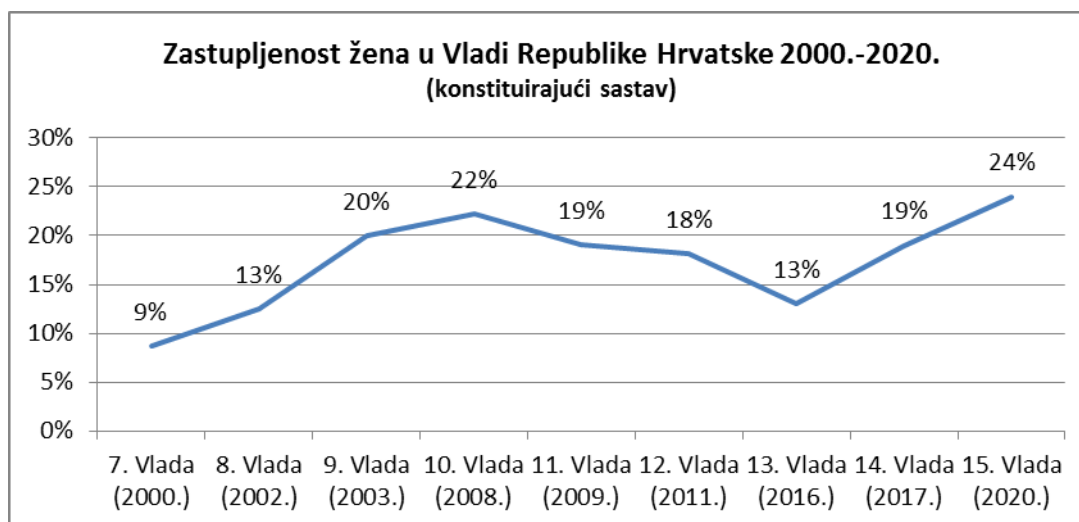
⁶ Priopćenje od 2. lipnja 2020.: <http://www.prs.hr/index.php/priopcenja-prs/2916-priopcenje-povodom-parlamentarnih-izbora-2020-poziv-predlagateljima-kandidacijskih-lista-na-postivanje-spolne-kvota>

Pored nepoštivanja kvote, osjetnoj podzastupljenosti izabranih žena doprinio je i hijerarhijski nepovoljan položaj na kandidacijskim listama, što je trend koji se tradicionalno ponavlja na političkim izborima u Hrvatskoj. Žene su na ovim izborima uvjerljivo najmanje bile zastupljene na prvim mjestima na listama (19%; I.-XI. izborna jedinica), a najzastupljenije su bile na 11., 12. i 13. mjestu. Na začeljima lista kandidatkinje jedinu šansu za izbor imaju putem preferencijskog glasovanja. Pritom treba istaknuti da većina zastupnika u Hrvatski sabor ulazi zahvaljujući visokim mjestima na listama, a manjina putem preferiranih glasova (na ovim izborima 46% zastupnika/ca izabrano je putem preferiranih glasova, a 54% zahvaljujući poziciji na listi). Tome pridonosi značajan broj birača koji uopće ne koriste mogućnost preferencijskog glasovanja (na ovim izborima nije ju iskoristilo 34% birača). Premda su žene na listama i dalje generalno lošije pozicionirane od muškaraca, takav negativan trend malo je manje izražen u usporedbi s prošlim parlamentarnim izborima (2016.) – na prvih pet mjesta na listama udio žena povećan je 3-8%. To je zasigurno pridonijelo povoljnijim rezultatima ovih izbora.

U skladu s povećanjem udjela žena među zastupnicima/ama u Hrvatskom saboru, do istog trenda je došlo i u sastavu nove Vlade Republike Hrvatske. U konstituirajući sastav 15. Vlade RH imenovano je 24% članica (4 Ž) i 76% članova (13 M). Jednako kao i po pitanju sastava Hrvatskog sabora, navedeni postotak predstavlja do sada najveći udio žena u Vladi Republike Hrvatske. Premda je broj žena jednak kao i u sastavu Vlade RH iz prethodnog mandata (4), do postotnog povećanja je došlo zbog ukupnog smanjenja broja ministarstava, odnosno smanjenja broja članova/ica Vlade. Izuzev 7. Vlade RH (2000.), kada je u njezinom sastavu bilo 2 žene, u svim narednima bilo je 3-4 žene, a postotak se mijenjao ovisno o ukupnom broju članova/ica⁷.

Zaključak i preporuke

Na ovim izborima je, u usporedbi s prethodnim parlamentarnim izborima (2016.), kandidirano 2% više žena, bilo je 4% više žena nositeljica lista, izabrano je 10% više žena, a spolna kvota je poštivana na 11% više kandidacijskih lista. Međutim, unatoč navedenim pozitivnim pokazateljima, treba istaknuti da oni ne predstavljaju željeni napredak. 23% žena u Hrvatskom saboru još uvijek je u velikom neskladu s ukupnim udjelom žena u hrvatskom društvu, u kojem su zastupljene s preko 50%, dok su istovremeno uspješnije od muškaraca u području visokog obrazovanja. Unatoč tome što su na ovim izborima činile ukupno 42% kandidata/kinja na izbornim listama, žene su naposljetku u Hrvatski sabor izabrane u osjetno manjem udjelu (23%), koji se Zakonom definira kao osjetna spolna neuravnoteženost (zastupljenost jednog spola ispod 40%). Žene se teško probijaju na najprestižnije pozicije i njihova osjetna podzastupljenost na tim pozicijama zorno odražava njihov stvaran položaj u društvu i razinu postignute ravnopravnosti spolova.

Stoga ukupnim stanjem **ne smijemo biti zadovoljni, budući da se još uvijek nalazimo daleko od postizanja ravnopravnosti spolova i normativa propisanih Zakonom o ravnopravnosti spolova** (NN 82/08, 138/12 i 69/17). Političke stranke i drugi relevantni

⁷ Izvor podataka: mrežne stranice Vlade RH, <https://vlada.gov.hr/o-vladi/clanovi-vlade/sazivi-vlada-93/93>

dionici, ali i hrvatsko društvo u cjelini, u narednom razdoblju trebaju raditi na promicanju ravnopravnosti spolova kako ovaj pozitivan pomak ne bi ostao iznimka nakon koje slijedi stagnacija, već kako bi se mogao smatrati dijelom kontinuiranog uzlaznog trenda povećanja zastupljenosti žena u tijelima političkog odlučivanja i njihovog konačnog afirmiranja kao ravnopravnih akterica na nacionalnoj političkoj sceni.

Slijedom navedenog, Pravobraniteljica **preporučuje**:

(1) *Političkim strankama* – Sukladno odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova koje se odnose na primjenu posebnih mjera, kontinuirano raditi na poticanju većeg uključivanja žena u unutarstranačke strukture i nastojati osigurati što uravnoteženiju spolnu zastupljenost, uzimajući pritom u obzir i hijerarhijsku strukturu.

(2) *Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske* – Temeljem članka 35. Zakona o ravnopravnosti spolova pravovremeno i dosljedno pokretati prekršajne postupke protiv svih ovlaštenih predlagatelja kandidacijskih lista koji na izborima nisu poštivali načelo ravnopravnosti spolova.

(3) *Svim relevantnim dionicima* – raditi na osnaživanju žena za preuzimanje najprestižnijih uloga u društvu kako bi se smanjila njihova podzastupljenost na pozicijama donošenja odluka.